

L'oli de pericó

Aventures i desventures d'un grup de professores, alumnes i companys

Aquest curs ens hem vist embolicats en un projecte del centre, juntament amb altres quatre centres més, sobre la Festa de Sant Joan.

En començar a pensar quines activitats podíem fer des de l'àrea de ciències, els temes possibles estaven clars: el solstici, les plantes medicinals i el foc. Com que l'alumnat al que va adreçat el projecte és el de 1r d'ESO, i a 1r hem estudiat l'Univers i també les plantes, ens vam decantar per aquests dos temes.

Quant a les plantes medicinals, quan vam començar a documentar-nos vam trobar el que molts ja sabeu¹: les plantes collides la nit de Sant Joan tenen més poder curatiu. Qui diu la nit, diu al voltant de Sant Joan. Això es relaciona amb de la llarga durada del dia i l'angle d'incidència dels raigs solars, molt més a prop dels 90° que la resta de l'any. Com la gent diu, el sol té molta més força. Bé, però, i a Alcanar, i a la nostra zona, hi ha alguna planta, en particular, que es culli ara?

L'alumnat va començar a indagar per casa, els iaïos, els veïns, ..., algunes professores van fer el mateix, i ...això mateix, el pericó, l'*Hypericum perforatum*.

Au, pos! Centrem la nostra cerca i el nostre treball en aquesta planta i l'oli que se'n fa, i programem les activitats; els comentaris a classe, van començar a ser diaris, ...-A casa m'han dit que se fa roig! -, Ma iaia també ne fa -, - Nou dies a sol i serena -, - No, quaranta -, - S'ha de posar tendre -, - S'ha d'assecar primer ... Jo a casa tenia una botelleta d'oli de pericó de ma sogra, de la què ja m'havia explicat que curava les ferides i les cremades. Però aquell oli no era roig, i jo no en sabia el per què.

La veritat és que la bibliografia consultada no ens va aclarir gran cosa: segons les fonts, es prepara amb la planta seca o tendra, introduïda en l'oli, i deixar reposar a sol i serena 9 dies, o 40 dies, en botella de vidre transparent, o fosca, agitant diàriament, o no.

En tot aquest temps, les professores ja veiem i somiaven el pericó per totes les cunetes i caminals què passàvem. Ne vam portar a classe, per a què tothom el reconegués.

I així ens presentem al juny, en què havíem de fer l'oli a classe: - *Xiquets, cadascú que el face com li han dit a casa que s'ha de fer* -. I llavors, més sorpreses: del total de 30 que van portar la planta, 3 xiquets, ens ne van portar una altra molt semblant, però de color rosat. - *Aquest encara és més bo!* - *Li diuen pericó bort!* I natros: - *No xiquets, això no és pericó!, n'heu de portar de l'altre* -. Però ja estàvem amb la mosca darrera l'orella. Quina és aquesta altra planta?

Tornem als llibres i a les imatges i la trobem: *Centaurea erithraea*, que, per a més INRI, ha canviat de nom científic al llarg de la història; i comencen els

¹ només cal mirar el Costumari Català de Joan Coromines, i el gran número de pàgines que s'hi dediquen.

dubtes: ¿és una confusió perquè la planta s'assembla i li han atribuït equivocadament les mateixes propietats? A l'Alcover Moll diu que també se diu pericó roig, serà perquè té propietats semblants? O perquè s'assembla físicament? Mirem a la bibliografia i les propietats de cicatrizant, antisèptic i astringent que té el pericó, no apareixen en lloc. Fins que, sí, les trobem en un parell de cites: diu que a Tirig l'oli de pericó el fan amb aquesta planta, i en un altre llibre de plantes medicinals molt antic, també en parla, encara que molt poquet. Bé, ja ho sabem, l'oli que no es fa roig, déu ser perquè l'han fet amb aquesta planta, no?²

Per una altra banda, anàvem fent el buidatge de les enquestes que els companys i companyes del centre havíem preparat per treballar el tema de Sant Joan, i que l'alumnat havia passat a les famílies i coneguts. En algunes d'elles, quina casualitat!, es parla de que una de les plantes que es cullen per Sant Joan és la Centaura.

Bé, fem l'oli de pericó a classe, els 9 dies de sol i serena, en botelles transparents i fosques, amb pericó sec i tendre i, descobrim que: amb el pericó sec, l'oli tampoc es fa roig! M'he quedat sense saber si l'oli de ma sogra era de pericó roig o de pericó sec. Però que cura, cura. I si no, que li ho pregunten als paletes que s'han curat tota la vida les ferides de la feina amb aquest oli.

Els nois i noies van portar un munt de pericó i ens va saber mal llençar el que en sobrava: les professores vam comprar botelletes de vidre i oli d'oliva, i vam preparar, amb una mica d'ajut de l'alumnat, un centenar de botelletes, i les vam vendre la nit de Sant Joan, a la festa que vam fer a l'Institut.

I així estem, que ens queden encara un munt de coses per esbrinar, perquè el curs s'ha acabat i ja no hem tingut temps de continuar buscant.

- A la bibliografia és fàcil trobar quins són els principis actius del pericó, però: són suficients 9 dies per a la seva extracció en oli?
- Si no s'ha fet roig, tampoc estaran a l'oli fet amb el pericó sec els altres principis actius de la planta?, o quins sí i quins no? I per què no se fa roig quan es prepara amb el pericó sec?
- I quins són els principis que té la Centaura que fan que també se'n pugui fer l'oli? O sí que és una confusió?

Ara sembla, que hi ha una alumna de Batxillerat que farà un treball de recerca sobre les plantes remeieres del Montsià. A veure si ella ens agafa el relleu i ens aclareix els dubtes, i si algun farmacèutic o botànic en sap una mica més, que ens face algun comentari al bloc, si us plau.

² La substància que li dona el color roig a l'oli, és la hipericina, que només està a l'*Hypericum perforatum*, no a la centaura.